

USODA NAŠIH DOLIN JR ODVISNA OD GOSPODARSTVA

KRNAHTSKA DOLINA ŠTE JE VEDNO MANJ LJUDI

**Najbolj občuten padec v tipanskem komunu - Slabe ekonomske razmere so primorale ljudi na masovno emigracijo
Zaradi pomanjkanja otrok zaprtih več šol in župnij - Z obrazov tamkaj živčih ljudi se bere obup in trpljenje**

Če je Furlanija na seznamu zaostalih dežel in ima približno podobne ekonomske pogoje kot otoki in italijan-

ski jug, potem je Krnahtska dolina eno tistih področij, ki je v upravičenem pričakovanju spriču svoje bede, revščine in nazadovanja, ki ga srečamo tam.

Krnahtska dolina je področje, ki nudi vse zapeljivosti gora. Krnahta, pritok Tera (reka Krnahta se izliva v bližini Qualsa v Ter), teče skozi področje dveh občin in sicer Tipane in Nem. Celotno ozemlje Tipane, sestavljeno iz vasi Tipana (sedez občine), Viskorše, Krnahte, Debeleža, Brezij, Platišč in Prosnida, naseljuje prebivalstvo, ki govori slovenski. Jezikovno mešana pa je občina Neme. V Nemah, Torla-

nu, Ramadolu, Konaliču Spodnji Črneji, v Krnici govore delno furlansko, medtem ko govore slovenski še v Dobju, Gorenjem in Zgornji Črneji. V Ramadolu se je pred štiridesetimi leti govorilo še slovensko, v jeziku, ki se korak za korakom umika furlanščini tudi v Krnici in Vizontu.

Vendar pa je pri vsem tem treba podčrtati dejstvo, da je danes področje, ki ga naseljuje prebivalstvo s slovenskim jezikom in je v celoti v gorah, skoraj popolnoma zapuščeno. Zdi se čudno, vendar je tako: nikogar po prav nič ne skrbi.

Posebej v občini Tipana so skoraj popolnoma zapuščene vasi Brezje, Prosnid in Platišče ter se zdi, kot bi bile obsojene na smrt.

Vas Brezje je povezana s cesto, ki je v bistvu neupo-

rabna. Tudi cesta, ki povezuje Platišče z Mostom na Nadiži ni bogve kaj prida. V Mostu na Nadiži pri Platiščih je obmejni prehod druge kategorije, skozi katerega bi se po novih odredbah mogel vr-

šiti tudi avtomobilski promet in zato bi bilo nujno potrebno, da bi cesto, ki vodi proti prehodu uredili in usposobili za varno vožnjo z motornimi vozili.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Vladna kriza

Odstop enaintridesete poveljne italijanske vlade je v bistvu zelo presenetil italijansko politično javnost, saj na zunaj Rumor ni imel nikakršnega resnejšega vzroka za vrnitev mandata predsedniku republike. Nedavne deželne volitve so namreč še bolj potrdile politiko vlade levega centra in jasno pokazale voljo italijanskega političnega telesa po vladi formule levega centra. In kljub vsemu temu, komaj mesec dni po volitvah, spet kriza vlade.

Nedvomno je na Rumorjev odstop vplivalo dejstvo, da so v treh izmed petnajstih italijanskih pokrajinah dobili premočkomunisti. V Emiliji imajo s PSIUP absolutno večino, medtem ko ima leva opozicija v Umbriji in Toskani relativno večino in edina možna kombinacija za sestavo vlade v teh dveh deželah je koalicija s socialisti, ki so temu naklonjeni. Proti temu pa so demokristjani in socialdemokrati, ki pravijo, da ne morejo biti socialisti v vladi v Rimu, v dveh deželah pa delijo oblast s komunisti, to je z opozicijo!

Vendar pa je bistvo odstopa Rumorja v ekonomskih, oziroma socialnih problemih Italije, ki danes morda bolj kot kdajkoli pretresajo našo državo. Sam Rumor je priznal, da je prišlo v vladi do nesoglasij glede izvajanja ekonomskih in socialnih reform, kajti danes terjajo italijanski delovni ljudje od levega centra več odgovornosti, hitrejšo ukrepanje v ekonomiji in pravičnejšo razdelitev ekonomskih dobrin za vse prebivalstvo. Vsemu temu pa, kot je videti Rumor, ni bil kos.

Od nove vlade bo torej odvisno, če bo delo levega centra uspešno, saj je bilo končno vseh obljub, lepih besed in vsega drugega doslej dovolj. Volivci so torej okrepili pozicije levega centra, vendar pa so s tem tudi jasno pokazali, da zahtevajo čim hitrejšo, odgovornejšo in uspešnejšo ekonomske in socialne reforme. Terjajo, naj nova vlada preide končno od besed k dejanjem. Pogoji za to so namreč že zdavnaj dozoreli.

Turizem naj pomaga Čenti in okolici do ekonomskega dviga

Valorizirati Završke jame in izvir Tera - Zanimiva študija arhitekta Nimisa o razvoju turizma tega področja

Najbrže marsikateri domačin ne ve v kako lepem in prijetnem kraju živi, in vendar je tako. Fremalo ljudi se ustavi, da bi občudovali hribe in griče tega «bisera Furlanije» ali da bi premišljevali katere pobude je treba okrepiti, da bi valorizirali to področje, ki je, po mnenju nekaterih prehodnih turistov, edinstveno v svoji lepoti in privlačnosti.

Čenta je kapital, katerega je treba še vsega valorizirati, toda na kateri strani pričeti? Morda moremo temu zadnjemu problemu dati odgovor, če pozorno čitamo zelo važno delo, ki ga je v teh dneh objavil arhitekt Giovanni Pietro Nimis pod naslovom «Studio per lo sviluppo del turismo in Tarcento centro di una zona di rilevante interesse paesaggistico e climatico» (Študija za razvoj turizma v Čenti, centru področja pomembnega slikovitega in klimatskega interesa).

To področje, čeprav ima zelo ugodno lego za razvoj neštetihih pa četudi malih industrij, se ni moglo nikdar razviti, ker ni pobud in tudi tisto malo, kar je obstajalo, propada. In vendar bi Čenta morala upati v tujski promet, v industrijo turizma, kateri je ustvarila temelje že sama mati narava.

Malo je takih centrov kot je Čenta, saj je od tu tako malo daleč do morja ali do visokih planin. Turizem je tu danes le prehodnega značaja, morda ker ni v tej okolici večjih hotelov, ki bi mogli absorbirati večjega števila gostov za dalj časa. Pomislimo, da so v Zavrhu znamenite kra-

ške jame in tam ni večjega gostišča, kjer bi se mogli okrepčati obiskovalci; pri izviru Tera v Muzcih je tudi majhen obrat, na Bernardiji pa ni ničesar, malo več kot nič v Sedigli in tako naprej v drugih krajih, ki so po naravi slikoviti in privlačni, a nimajo ničesar drugega.

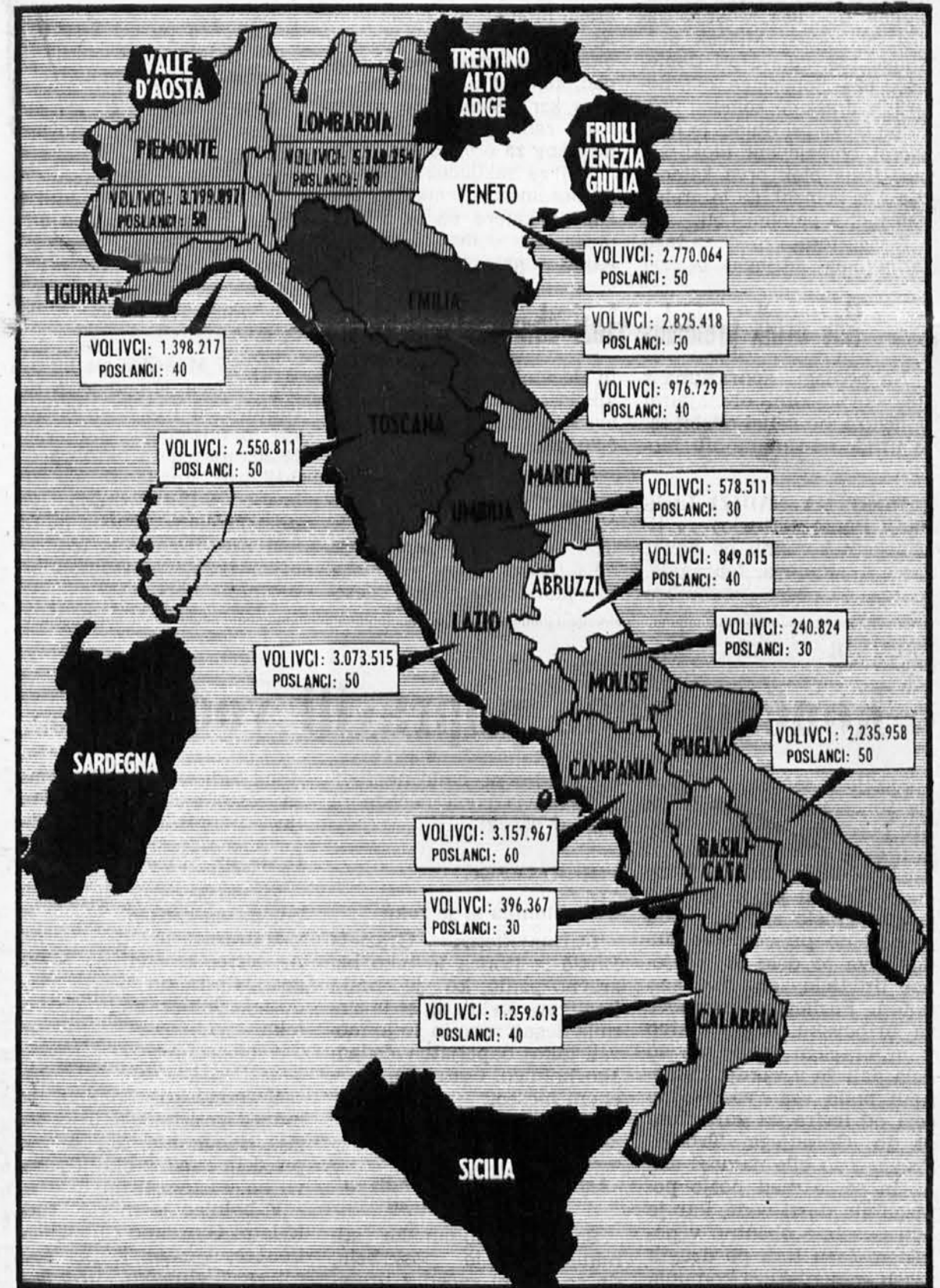
Iz bližnjih mest, kot so Videm in Gorica, odhaja vsako nedeljo mnogo družin z avtomobili proti bližnjim gričem, v naravo. Prihajajo, ne samo da bi se naužili svežega zraka, ampak tudi zato, da bi videli kaj karakterističnega, tipičnega. Mnogi se zadovoljijo celo samo s preprosto malico: s sirom in prepečeno polento. Naj bi zato obnovili sedaj zapuščene planinske pašnike in na novo postavili «kazere». Te bi prav gotovo zadovoljile nedeljske izletnike. Treba je le malo iznajdljivosti in dobre volje. Razdalja med mestom in planino ni velika, malica na odprtem, v prosti naravi bi bila lahko obilna, poceni, in, kar največ velja, zdrava in naravna.

Vse to bi lahko dala okolica Čente; ki je povrh tega še romantična. To so danes sicer le domneve, ki bi pa lahko postale realnost z nekoliko dobre volje.

Idealno bi bilo morda ustvariti v tej okolici, na primer na Bernardiji, planinski vrt z vso planinsko floro. To bi bil sen marsikaterega meščana, ki živi ves teden na asfaltnih cestah.

Vse to predvideva arhitekt Nimis v svoji študiji, ki je zato ne samo zanimiva, ampak tudi poučna.

Nova upravna razdelitev Italije

Nedavne deželne volitve so v polni meri potrdile zgodovinsko odločitev Italijanov, naj Italija končno po sto letih iz centralistične države postane moderna, sodobna decentralizirana država, razdeljena na dežele, ki bodo imele v novem sistemu svoje vlade, svojo avtonomijo, in kar je najpomembnejše, odločale bodo o celi vrsti stvari, o katerih je imel doslej edino pristojnost in odločitev le Rim.

Na skici jasno vidimo, ka-

ko je bilo s politično odločitvijo volivcev v posameznih deželah. Tako vidimo dobro na našem zemljevidu, da bodo imeli socialkomunistično vlado kar v treh deželah, ki so označene na našem zemljevidu z rdečo barvo. Te dežele so: Emilia, Toskana in Umbrija. Največ dežel bo dobilo vlade, sestavljene iz levega centra. Teh dežel je v Italiji največ in na zemljevidu smo jih označili belorodeče. Deželne vlade, sestavljene iz levega centra, bodo torej v naslednjih deže-

lah: Piemontu, Lombardiji, Markah, Laciju, Molise, Pugli, Kampanji, Basilicati, in Kalabriji. Popolno zmago so demokristjani dosegli samo v dveh deželah in sicer v Venetu in Abrucih. Zato smo ti deželi na našem zemljevidu označili belo.

Črno pa so na našem zemljevidu označene dežele s posebnim statutom, ki delujejo že celo vrsto let. Le-te so: Valle d'Aosta, Tridentinsko-Poadiže, Furlanija-Juljska krajina, Sicilija in Sardinija.

Mali obmejni promet meseca junija upadel

Nujno potrebno odpreti več obmejnih blokov prve kategorije, da ne bodo ljudje vezani na sedanje prestroke urnike

Kljub temu, da namerava pokrajinska uprava zgraditi na obmejnem bloku pri Štupci novo poslopje, pa vendar beležijo na tem mestu kot tudi na drugih blokih med Jugoslavijo in Beneško Slovenijo upadanje prometa. To je v nasprotju s tem, kar se dogaja na obmejnih blokih na Goriškem in Tržaškem. Tako so meseca junija zabeležili na celotnem področju čedadskega okoliša 78.460 prehodov. Kot vemo, gre največ ljudi čez mejo skozi blok Robič pri Štupci. Omenjeni blok je prestopilo 75.297 ljudi, kar pomeni 96 odstotkov vseh prehodov. Prehodi čez ostale bloke so naslednji: Učja 864, Most na Nadiži 302, Most Mišček 577, Klinec 188, Polava pri Čeplesiščju 624, Robedišče 293, Solarje v dreškem komunu 263. Poleg bloka pri Štupci je med zgoraj omenjenimi bloki samo Učja blok prve kategorije, kar pomeni, da je prehod tudi s potnimi listi.

Kje so torej vzroki, za tako razmeroma majhen prehod

preko blokov v Beneški Sloveniji in to v času turistične sezone in lepega vremena. Na prvem mestu gotovo to, da je večina blokov druge kategorije, to pa pomeni, da so bloki prehodni samo za maloobsejni promet. Tu bi zagotovo morali nekatere bloke prekvalificirati v bloke prve kategorije in potem bi promet na blokih narasel. Drugič pričajo številke, da je na našem področju turizem razmeroma slabo razvit, to pa vsekakor usodno vpliva na porast obmejnega prometa. Tretji vzrok so zagotovo tudi ceste, ki niso urejene povsod tako, da bi lahko prenesle sodoben turistični promet. In četrtič je tu še dejstvo, da v glavnem ti bloki niso odprti ves dan in noč, temveč samo določene ure, kar vsekakor spet zmanjšuje zanimanje turistov in potnikov za prehod čez mejo.

Naj za zaključek objavimo še posamezne urnike na blokih, za katere so se v zadnjem času domenile naše in jugoslovanske oblasti.

Nov urnik prehodov skozi obmejne bloke

Na podlagi sporazuma z jugoslovanskimi obmejnimi oblastmi, bo veljal odslej tale urnik na obmejnih blokih.

MOST NA NADIZI (nekdanji Ponte Vittorio) v tipanskem komunu bo odprt meseca januarja, februarja, marca, oktobra, novembra

in decembra od 7-18 ure; aprila, maja, junija, julija, avgusta in septembra pa od 6-20 ure.

ROBEDIŠČE meseca marca, aprila in oktobra od 6-19,30 ure; maja, junija, julija, avgusta in septembra od 6-12 ure; meseca novembra pa od 7-18,30 ure; mese-

ca januarja, februarja in decembra je prehod zaprt.

POLAVA pri Čeplesiščju v sovodenjskem komunu meseca maja, februarja, marca, oktobra, novembra in decembra od 8-10 ure; aprila, maja, junija, julija, avgusta in septembra od 6-20 ure; ob praznikih je prehod odprt pozimi do 21 ure, poleti pa do 22 ure. Prehod je odprt tudi za avtomobilski promet.

SOLARJE v dreškem komunu meseca januarja, februarja in novembra od 7-18 ure; meseca marca, aprila, maja, junija, julija in avgusta od 6-20 ure; meseca septembra in oktobra pa od 6-19 ure. Prehod je odprt tudi za avtomobilski promet.

MOST KLINEC meseca marca, oktobra in novembra od 7-18 ure, meseca aprila in septembra od 6-18,30 ure, maja, junija, julija in avgusta pa od 6-20 ure. Prehod ostane zaprt ob nedeljah, ponedeljkih in torkih, ob praznikih ter ves mesec januar, februar in december.

MOST MIŠČEK pa bo odprt meseca januarja in decembra od 7-18 ure; februarja in novembra od 6,30-18,30; marca in oktobra od 6-19 ure; aprila in septembra od 6-19,30; maja, junija, julija in avgusta pa od 6-21 ure. Prehod je usposobljen tudi za avtomobilski promet.

ma dokler ne bodo ugotovili zakaj je voda nečista in kje so vzroki.

PODBONESEC

Zlomila si je roko

Štirinajstletna Graziela Birtič iz Ronca je tako nesrečno padla, ko je nesla koš trave živini, da si je zlomila desno roko in so jo morali takoj odpeljati v čedadsko bolnico. Ozdravila bo v enem mesecu.

ŠPETER

Asfaltiranje cest v Ažli in Dolenjem Brnasu

Špeterska komunska administracija je poskrbela, da so te dni začeli z urejanjem cest v Ažli, v Dolenjem Brnasu in v Špetru. Ta dela bodo stala 10 milijonov lir in jih bo v celoti krila dežela s posebnim prispevkom. Z deli bodo pričeli v kratkem.

SV. LENART

Deželni prispevek za ceste

Deželno prisodništvo za kmetijstvo je nakazalo našemu komunu en milijon in 500 tisoč lir za ureditev poljskih poti v Skrutovem. En milijon in 900 tisoč lir je

dobil tudi srednjski komun za cesto v Gorenjem Trbilju.

Cesta na Staro goro zaprta

Župan je dal te dni odločbo, da se začasno zapre za ves promet del panoramične ceste, ki vodi na Staro goro. Cesta bo zaprta vse dotlej, dokler bodo dela v teku.

Nesreča ne počiva

V čedadsko bolnico so morali peljati 50-letnega Vigiya Salamanta, ker se je pri delu ranil v oko. Ozdravil bo v enem tednu.

V bolnico je moral tudi 15-letni Giordano Chiabai iz Ušvice, ker se je pri sečnji sena globoko uredel s koso v desno nogo.

In tudi 42-letni Jožef Zucolo iz Pikonov se je ponesrečil pri delu. Ko je skladal s kamiona slamo, si je zlomil desno roko in dobil še več drugih poškodb. Ozdravil bo v enem mesecu.

Poroča

Poročila se je naša vaščanka Antonija Schkitz z upokoencem G. Battistom Cozzarolom iz Čedada. Vaščani jima čestitajo in želijo mnogo sreče na skupni življenjski poti.

AHTEN

Župan obiskal vse vasi komuna

Kot smo že poročali, so v Ahtnu ponovno potrdili za župana Giulia Emerattija. Kmalu po izvolitvi je šel župan skupaj z odborniki po vseh vaseh ahtenskega komuna, da so se z ljudmi porazgovorili o raznih problemih, ki tarejo posamezne kraje. Župan je obljubil, da bo nova komunska administracija poskrbela za izvedbo najnujnejših del.

Po izvolitvi župana in odbornikov se je komunski svet potem še enkrat sestel, da so imenovali zastopnike upravnega sveta podporne ustanove, zastopnike volilne komisije, revizorje računov in pa zastopnike za komunalno gradbeništvo. Pri izbiranju zastop-

nikov teh komisij pa ni šlo vse gladko in zato so predstavniki manjšine iz protesta zapustili avlo.

Smrtna kosa

Umrl je Romeo Piccini iz

Ahtna. K zadnjemu počitku smo ga spremili dne 29. julija na domačem pokopališču. Prijatelji dragega pokojnika izrekajo družini globoko sožalje.

TAVORJANA

Tavorjanski otroški vrtec bo upravljala država

Otroški vrtec, ki je v prostori zgradbe, posvečeni padlim v vojnah, in ki je bil doslej v župnijskih rokah, bo prevzela država. Prav te dni je sprejel šolski skrbnik

komisijo, ki so jo sestavljali tavorjanski župan Giuseppe Piccaro, župnik Tullio Dreossi in predsednik šolskega Patronata učitelj Natale Crucil, da so razpravljali o tem problemu. Šolski skrbnik je zagotovil, da bo prošnja prav gotovo uslišana in tako bo vrtec že v prihodnjem šolskem letu verjetno pod državno upravo.

Zastupitev s tabletami

Sestnajstletno Visintini Elso so morali nemudoma peljati v bolnico, ker je zaužila preveč tablet in se zastupila. V bolnici so ji izprali želodec in jo spravili iz življenjske nevarnosti. Ozdravila bo v dveh tednih.

IZ KANALSKE DOLINE

Deželna podpora za ureditev ljudskih hiš

Te dni sa v Rajbelnu začeli urejati ljudske hiše, otroški vrtec in pa prostore, kjer je srednja šola. Stroški za to delo znašajo 328 milijonov lir, ki jih bo v celoti krila dežela. Dežela je nakazala tudi nadaljnjih 52 milijonov lir, ker je cena gradbenim storitvam v zadnjem času občutno narasla in tako bo deželni prispevek znašal 380 milijonov lir.

NABORJET

Izvolitev župana

V Naborjetu Ovčji-vesi so izvolili za župana Antona Erlicha, v odbor pa so bili izvoljeni Spartaco Chiurlo in Gerardo Kandutsch, za namestnike pa Erminio Wuerich in Sergio Comelli.

FOJDA

Ureditev hudournika Breg

Blizu Fojde so te dni pričeli urejati rečno strugo Brega in sicer levi breg, ker tam večkrat poplavlja in dela škodo okoliškim travnikom in njivam. Delo bo izvršeno potom ustanove za hribovsko gospodarstvo, financiralo pa ga bo deželno prisodništvo za kmetijstvo. Celotno delo bo stalo 13 milijonov lir.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Uredili bodo cesto ob Idriji

Pokrajinska ustanova za hribovsko gospodarstvo je dala te dni v apalt dela za ureditev ceste v Idrijski dolini in sicer od Starega Mlina v prapošniškem komunu do Mosta Klinec v srednjem komunu. Cesta poteka tik ob desnem bregu Idrijce, ki je obenem tudi meja med Italijo in Jugoslavijo.

Stroški za ureditev ceste bodo znašali 40 milijonov lir in jih bo dala na razpolago država iz fondov za zaoštalne kraje. Ko bo cesta urejena, ne bo samo olajšan promet domačinom, ampak bo zelena dolina ob Idriji tudi turistično oživila, saj ima vse pogoje: svežino, mir in romantično okolico, katere si žele v teh pasjih dneh ljudje iz Čedada,

Vidma in drugih mest, ki že sedaj radi zahajajo semkaj.

Ureditev ceste v Markoline

Te dni je deželno prisodništvo za javna dela dalo v apalt dela tudi za preureditev ceste, ki vodi v gorsko vasico Markoline. Celotni stroški bodo znašali 10 milijonov lir.

Nesreča ne počiva

Bordon Atilij, star 65 let, doma iz Prapotnega, se je ponesrečil, ko se je vračal iz sosednje Slovenije, kjer ima svoje senožeti. Med potjo je padel na koso in se globoko uredel v levo roko. Ozdravil bo v treh tednih.

Poroča

Poročila se je naša vaščanka Marija Codromaz z električarjem Sergejem Cantarutijem iz Čedada. Domačini jima želijo mnogo sreče in zadovoljstva v zakonskem stanu.

IZPOD KOLOVRATA

Antona Trusgnacha ni več med nami

Nihče si ne more predstavljati kako je vse vasi pod Kolovratom prizadela žalostna novica, ko smo zvedeli, da je umrl Anton Valentin Trusgnach, doma iz Trušnjega pri Dreki. Še zjutraj smo ga videli vsega nasmehanega, ko je odhajal v Videm, ker je imel tam neke opravke. Ko je prišel na Inštitut za socialno skrbstvo (Istituto di previdenza sociale) v Vidmu in tam čakal, da bi prišel na vrsto, mu je prišlo slabo in zgrudil se je na tla. Takoj so mu priskočil na pomoč in ga prepeljali v bolnico, a na žalost mu niso mogli nič pomagati: zadela ga je srčna paraliza. Bil je dober delavec, star komaj 57 let, med vsemi priljubljen. Njegovi vaščani in vsi, ki so ga poz-

nali, ga bodo ohranili v najlepšem spominu.

Sreča v nesreči

Hudournik Reka, to je voda, ki teče skozi vas Leso pri Klodiču in ki se ob izviru imenuje Kosca, bo kmalu bogat na postrvih. Ko so te dni peljali s kamionom po dolini več tisoč teh dobrih sladkovodnih ribic, se je tovor prevrnil v vodo, ker so odpovedale zavore. Ribice so našle «svobodo» in tam bodo ostale, dokler jih ne bodo ulovili in prodali. Ostale postrvi, ki niso padle s kamiona, so potem spustili v Nadižo in v Idrijo, da se bodo tam razmnožile.

Nesreča pri delu

Pri delu v gozdu se je ponesrečil 39 letni Albin Trusgnach iz Dreke. Ko je delal v gozdu, mu je spodrsnelo in je udaril ob tla z glavo. Dobil je poškodbe, ozdravljive v enem mesecu.

SPREHOD SKOZI SLOVENSKO KNJIŽEVNOST

BRIŽINSKI SPOMENIKI

Slovenska književnost, takšna, kakršno imamo danes, je vsekakor plod dolgega in napornega razvoja od prvih pisanih zapiskov pred slabimi tisoč leti pa do danes. Poleg tako imenovane pisane ali tiskane književnosti, kjer poznamo tudi imena ustvarjalcev, imamo še prebogato, anonimno, tako imenovano ljudsko ali narodno književnost, v katero sodijo narodne pesmi, rekla, pravljice in podobno. Vendar prav narodna ali ljudska književnost ne bo predmet našega sprehoda skozi slovensko književnost. Potrudili se bomo namreč na kratko in čim jasneje ter pregledneje predstaviti v nekaj nadaljevanjih slovensko književnost od brižinskih spomenikov pa do danes.

Malokateri slovanski narod se lahko pohvali s tako zgodnjimi in dragocenimi pisanimi zapiski kot prav Slovenci. Iz leta 1000 imamo namreč ohranjene tri zapiske v slovenščini, ki so znani pod imenom brižinski spomeniki ali freisinški zapiski. Prvi zapisek vsebuje obrazec splošne spovedi, ki se je molila po pridigi, drugi kratko pridigo o grehu in pokori ter opomin k spovedi (homilijo), tretji pa spovedno molitev.

In kako so našli to dragoceno, prvo pričevanje o slovenščini in njeni književnosti? Spomenike so našli leta 1803, ko so zbornik freisinskega škofa prenesli iz Freisinga v munchensko državno knjižnico. Leta 1836 jih je izdal Jernej Kopitar v pomembni knjigi Glagolita Clozianus, znanstveno pa sta jih razložila Fran Ramovš in Milko Kos v knjigi Brižinski spomeniki, ki je izšla leta 1937.

Pri vsem tem pa se seveda zastavlja vprašanje, kako to, da so ta prva, slovensko zapisana besedila, našli prav v Freisingu, na daljnem Bavarskem, v bistvu precej daleč od ozemlja, ki ga naseljujejo Slovenci. In drugič, kako to, da so slovenski zapiski zašli v homilarično - liturgični rokopis freisinskega škofa?

Freisinški škof je imel namreč obsežna posestva na Slovenskem v takratni fevdalni dobi: ob Vrbskem jezeru na Koroškem, v mestu in okolici Škofje Loke in na Zgornjem Koroškem. Na drugi strani pa so utegnila vplivati na prve slo-

venske zapiske tudi navodila Karla Velikega in sklepi pokrajinskih cerkvenih zborov, da sme človek v vsakem jeziku, torej tudi v slovenščini, k bogu moliti. Sicer so bile neukemu ljustrvu takrat predpisane latinske molitve, vendar so nemški vladarji v 10. stoletju dovoljevali namesto latinskih molitev tudi nemške molitve.

Danes torej točno ne vemo, kdo je bil zapisal prve slovenske zapiske in tudi ne natanko kdaj. Domnevamo, da sta dva duhovnika okoli leta 1000 vpisala brižinske spomenike v homilarično - liturgični rokopis freisinskega škofa s čisto praktičnim namenom, da bi jima ti zapiski pomagali pri bogoslužju med slovenskimi podložniki freisinskega škofa.

Jezik brižinskih spomenikov je lepa in čista slovenščina iz 10. stoletja, še brez narečnih posebnosti. Po izrazni moči jo lahko primerjamo z bogatim starocerkvenoslovanskim jezikom. Pri vsem tem pa je zanimivo še to, da ima jezik brižinskih spomenikov že poteze nove slovenščine, za nas pa so pomembni tudi v tem, ker po njih lahko raziskujemo stanje slovanskega jezika pred tisoč leti.

Kakor torej vidimo, imajo brižinski spomeniki pomembno mesto v slovenski književnosti. Pa ne samo v slovenski, temveč tudi v slovanski književnosti ker so hkrati tudi najstarejše ohranjeno slovansko besedilo.

Stojijo tako na samem začetku slovenske književnosti, vendar so osamljen pojav, saj so nastali iz čisto

prakticističnih pobud nemške duhovščine, ki si je z njimi pomagala pri utrjevanju krščanstva med Slovenci. Zato tudi niso ustvarili za naprej nikakršne slovenske literarne tradicije, saj je za njimi moralo miniti nekaj stoletij, dokler v nekaterih drugih rokopisih spet ne zasledimo zapiskov v slovenščini. Skoraj pol tisočletja pa je moralo miniti, da smo šele s Primožem Trubarjem dobili prvo slovensko tiskano knjigo in z njo se dejansko šele začel zgodovina moderne slovenske književnosti. Toda kljub vsemu temu stojijo brižinski spomeniki kot mogočen in lep spomenik slovenski pisani besedi na začetku drugega tisočletja naše dobe. V tem pa je tudi njihova veličina in dragocenost.

Državni gozdovi na Trbiškem področju

(Nadaljevanje)

Gozdovi v Kanalski dolini so bili zaupani mojstru gozdov, ki je imel sedež v Trbižu ter je imel le-ta celo sodno oblast na tem področju. Izpod njegove jurisdikcije pa

je bil izključen gozd v Fužini, v kolikor je ta sodil pod Kranjsko.

Področje gozdov v Kanalski dolini, ki so bili dodeljeni škofiji, se je imenovalo Go-

sposka iz Federauna (tudi Fedraun), po imenu utrdbe, ležeče v bližini Beljaka in to ime je še danes ostalo v rabi za oznako trbiških gozdov.

Zaradi bogastva lesa v dolinah in rudnikov cinka in svinca v Rajblju in ne samo zaradi bistrosti uprave na ozemlju bamberške škofije, so se začele po letu 1200 v Kanalski dolini množiti kolonije na dnu doline in številni prebivalci so pritekali iz sosednje Slovenije in Furlanije, tako da je začela v dolini nastajati že od davnih časov sem mešanica prebivalstva, sestavljena iz Nemcev, Slovencev in Furlanov, katerih skupine pa niso našle vedno mirnega sožitja, ker so jih vzbujali k sporom, pogosto krvavim, njihova večinska ljudstva onkraj meje.

Prebivalstvo, «glebae adnexae ed adscriptae» je bilo, po tedaj veljavnih zakonih, skupaj z zemljo last in posest fevdalnega gospoda ter je bilo kot tako tudi pod njegovo sodno oblastjo. Fevdalni gospod pa je moral s svoje strani skrbeti za varnost prebivalstva ter jim dati možnost za gospodarski obstoj. Tako je bilo prebivalstvu podarjeno nekaj pravic do uporabe zemlje ter dane koncesije za pašo, les, zakupnino itd. bodisi brezplačno ali pa proti ustreznim, pičlim odškodninam.

Bamberška katedrala v Frankoniji na Bavarskem, sedež škofov, ki so imeli gospostvo nad trbiškimi gozdovi v Kanalski dolini

jim je bil sosed: nekam trdi, vase zaprti, ponosni ljudje, ki jim zlepa ne storiš kaj po volji. Prejšnji kaplan, starec, jim je vlivl spoštovanje s svojimi sivimi lasmi, sključeno postavilo in z življenjsko izkušnostjo. Da, saj je bil ves goreč kot plamen, a še tako zelen, tako neizkušeni, ki mu bodo merili vsako krettnjo, tehtali vsako besedo. Ni ga plašilo, da je bila duhovnjija majhna in uboga, na to še mislil ni; tudi ga ni bilo strah raztresenih, oddaljenih kmetij pod Mijo... Kakor v mnogih stvareh, v katerih so ga mučili dvomi, je tudi tedaj odločila mati. Naj zaprosi, mu je rekla. Blizu mu bo; vsako nedeljo pride v Vrsnik k maši.

Bojazni se mu niso uresničile. Poznal je hribovce, kakor je poznal sebe, znal je ravnat z njimi. Prodril jim je v duše; njihova slaba nagljenja so mu bila kot na dlani, poznal je njihove radosti in bridkosti. Ob nedeljah se je njegova izbira spremenila v javno pisarno. Bral je pisanja, ki so jim prihajala od oblasti, odgovarjal po laško, sestavljal prošnje, dajal nasvete. Njih srca si je pridobil s pesmijo; cerkvi je kupil orgle, stare pesmi, nedeljo za nedeljo enake, so se umaknile novemu, ubranemu petju.

Ne, ne, vsa ta leta tudi niso bila popolnoma brez bridkosti. Zadevale so ga drobne nevšečnosti, neuspehi, ki so mu pogosto težili občutljivo srce. Saj si nikoli ni domišljal, da je pridobil vse ljudi. Marsikateremu izmed njih je gorla v očeh tiha upornost, ki se ni upala v besede; po vojni pa jim je legla tudi v duše, beseda je postala drzna, ni se plašila odkritega nasprotovanja. Kovač Vanc Rakar je vsako nedeljo stal za cerkvenimi vrati, na ustnicah mu je igral tih posmeh. Ni bila samo njegova bolestan domišljaja, razločno mu je bral v očeh: «Le govori, le nateguj besedo,

Krnahtska dolina

(s prve strani)

In kaj naj rečemo o Prosnidu, ki še danes ni povezan s svojim središčem s cesto, ki bi bila prevozna? Zdi se neverjetno, toda, če hočeš priti tja, moraš opraviti pot, dolgo skoraj 40 kilometrov: kajti najprej je treba iti v Ahten, se od tam napotiti v Neme in šele potem preko Krnahtske doline naprej v Tipano, kjer je sedež občine. Podobno tragedijo doživljajo tudi prebivalci Učje, kadar se nameravajo podati v središče Rezije. Sicer pa že ti podatki sami dovolj zgovorno pričajo, kako strašno so ti kraji odrezani od sveta, še posebej med hudimi zimami: skratka, kot bi živeli v srednjem veku.

Upadanje prebivalstva v dolini je nujna posledica dejstev, ki smo jih zgoraj omenili. Poglejmo samo statistične podatke: občina Tipana je leta 1871 štela 2574 prebivalcev (občina Neme 3916), 1881-2800 prebivalcev (občina Neme 4491), 1911-3700 prebivalcev (občina Neme 6250), 1921 leta 3597 prebivalcev (občina Neme 6165), 1931-3401 prebivalcev (občina Neme 6869), 1936-3023 prebivalcev (občina Neme 5405), 1951-2841 prebivalcev (občina Neme 4398), 1961-2340 prebivalcev (občina Neme 3870).

Od vseh teh podatkov pa je treba odšteti vsaj tretjino: zares je v tujini več kot dva tisoč delavcev (v glavnem so v Nemčiji, Franciji, Belgiji in Švici).

Omenjeni emigranti, na to ne smemo pozabiti, sicer v

večini pripadajo občinam, kjer so od doma, toda le redki se zopet povrnejo v domače hiše.

Ugotovitve, ki slede, nam lahko pokažejo, kako akuten in prevladujoč je problem upadanja prebivalstva. Svoječas je imela Viskorša več kot tisoč prebivalcev, danes pa jih ni več kot dve sto. Pred drugo svetovno vojno je imelo Platišče šest sto prebivalcev, danes jih ima komaj nekaj čez sto. In z istim merilom lahko merimo slovenske vasi Brezje, Prosnid, Zgornja Černeja, Debelež in Vizont. V teh naseljih so bile nekoč šole in župniki, danes pa jih ni več. V bistvu sestavljajo prebivalstvo, ki je še preostalo doma, starci in otroci, toda tudi ti so redki. In številne poročene žene delajo v Švici in Nemčiji, katerih možje so ostali doma, da skrbijo za otroke in domača dela.

Kakor vidimo, prav ničesar ne storiš, da bi ustvarili višje delo na kraju samem in niti s prstom ne ganejo, da bi pomagali tem našim ubogim ljudem ter rajši podpirajo odkrito sramotno rano-emigracije. Oblasti nikakor ne smejo pozabiti na vse to.

Na obrazih prebivalcev našega področja je moč brati znamenja brezupa, če že ne pravega obupa ter fizičnega trpljenja in nasprotovanja stanju stvari, ki zagotovo ne delajo časti civilizirani deželi, za katero bi ne bila samo dolžnost, temveč bi bila tudi človeško, če bi pomagala brez obotavljanja.

VIZONT V OBCINI NEME - Ta vas je do nedavnega imela svojo šolo, vrtec in župnika in mlekarno, cesar danes ni mogoče vzdrževati ker ni ljudi doma

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

8

« O! ».

Sesedel se je in zatisnil veke, kakor da hoče zbrati misli, podoživeti občutke zadnjih dveh dni. Misli ga niso ubogale; izmikale so se mu, kakor da ga moti zlodej, ki noče, da pride na jasno. Občutil je vročico in se zdrznil. Kaj je z njim?

Dvignil se je in stopil do okna. Da bi si ohladil vroče čelo, ga je pritisnil na šipo. To mu je dobro delo. Pogled mu je splaval v temo. Z napetim zanimanjem, kakor da se hoče s tem pomiriti, je opazoval noč. Listje latnika, tenke veje dreves — kakor iz črnega papirja izrezljana senčnata podoba, prilepljena na sivo ozadje. Skozi zelenje se je kot skozi mrežo svetilo zvezdnato nebo. In vse je bilo tako zelo tiho, tako zelo mirno. Tu pa tam se je zganil le kak list, slišal je tiktakanje ure v žepu. Obrisi streh, motna podoba poletne noči, čelo na hladni šipi... Za trenutek mu je bilo, kakor da plava v praznini brez vsake misli, brez slednjega grenkega občutka. Tiho, narahlo, dobrotno so se mu duše dotikala leta, ki jih je preživel v tem bregu...

Cas, ko je bil po treh letih kaplanovanja pri fari zaprosil za službo v Vrsniku. Bilo mu je toplo ob srcu, a obenem ga je plašila samostojnost. Vrsničane je poznal, saj

kdo ti še verjame, ki si blagoslavljal topove!». Saj jih ni; Bog mu je za pričó: preklinjal jih je. Jezus, saj je vedel že brez tega, da je siromaštva nič koliko in da se je nagrmadila cela gora krivic, se nateklo celo morje ponižanja. Sam je to okusil več kot enkrat in težko mu bo pozabiti. Čemu se tedaj obračajo zoper njega? Kdo naj to do konca razume? On ne more. Vedel je, da tega ne ozdravi nobena, še tako modra beseda. Nobena! Vsak napor bi bil udarec v vodo. Let trpljenja in ponižanja, ki so vtisnila pečat telesom in dušam, ni mogoče izbrisati. Ne, ne! Cas neizmerno tišine, ko se je upor zopet umaknil v duše in v oči. Trpka misel je plaha in zastrahovana tičala v zasedi. Ni umrla, misel ne more umreti; le potuhnila se je in čaka svoje ure... Morda on tega ne bo več doživel; in si je tudi želel, da bi ne doživel. Hotelo se mu je miru, ne boja...

Za cerkvijo je stal nagrobnik, ki je počrnel s poblelimi črkami gledal proti vzhodu. Pod vzravnano zemljo, pod gladko, steptano rušo so ležali zemski ostanki njegovega prednika, ki je do zadnjega diha služil Gospodu. Le malo, pa bi bil izdihnil pred oltarjem. Poleg njega bo nekega dne stal nov kamen z napisom: «Tukaj počiva Martin Čedermac... Pokoj njegovi duši!». Pokoj njegovi duši...

Za vrtom je zavpil skovir in mu pretrgal misli. Sklenil je roke na hrbtu in z naglimi koraki stopil po izbi, dolga senca se je lomila pod stropom. Misli so se mu znova vračale, a se mu niso mudile pri spominih; mučile so se s danjostjo in ga polnile z bridkostjo. Bile so vse zmedene in zbegane, poskusil jih je urediti. Le počasi jih je niral v smisel. Preglednost in urejenost notranjosti ga je pomirjala in mu vlivala novih sil...

za naše mlade bralce

O ptički s škarjicami

Lakomna žaba (Altajska pravljica)

Poznate lastovico, drobno ptičko s škarjicami v repu? Pa veste, zakaj jih nosi noč in dan s seboj, te škarjice?

No, le poslušajte!

Drobna ptička je zidala gnezdo. Znašala je skupaj trave in slamic, jih zlepila z blatom in s kljunčkom gladila. Vse se ji je posrečilo in gnezdo je bilo prijazno, lično; le ena sama dolga, predolga slamica ga je kazila.

Ptička je s kljunčkom slamico prijela, povlekla, potegnila. Pa najbrž je bila ta slamica premočna in najbrž je bil njen kljunček prešibak: ni je odtrgala.

Zdaj se je ptička zavrtela, ozrla se je naokrog, da bi našla kaj pripravnega, s čimer bi skrajšala dolgo slamico, ki ji kazni prijazno gnezdece. Popoldne pridejo gostje; mudi se, strašno se mudi, da je obisk ne bi prehitel.

Gleda: sredi livade kosci. Trije s koso mahajo, četrti brusi. Ptička k zadnjemu leti, v pokošeno travo se spusti in prosí: «Posodi mi koso brušeno, da odkosim z njo slamico, ki mi visi iz gnezdeca».

«Ne utegnem zdaj», si je obrisal kosce znojno čelo in oslo spravil v rog za pasom, «pod noč, če hočeš, ko bo travnik pokošen». Pa je zavihel koso in v širokem loku so trave pele, legale in padale.

«Prepozno zame», je cvrčala ptička, odhitela brž nazaj in iskala kaj prikladnega, da bi skrajšala dolgo slamico, ki ji kazni prijazno gnezdece.

Gleda in si ogleduje: sredi zrelih žit žanjice. Štiri zanjejo pšenico, peta veže snop. Ptička k peti poleti in prosí: «Daj posodi mi svoj srp, da odžanjam slamico, ki mi visi iz gnezdeca».

«Ne morem zdaj», se je žanjica sklonila nizko do pšenice, «pod večer se mi oglasi zanj».

«Prepozno bo», je ptička vzdihnila in spet se je odpravila na pot, da bi našla kaj pripravnega za predolgo slamico, ki ji kazni prijazno gnezdece.

Gleda, išče, najde: za gozdom hrast podrt, okrog drvjarji. Dva žagata debelo deblo, tretji klesti veje. Ptička leti k tretjemu in prosí: Daj, posodi mi sekuro, da odsekam slamico, ki mi visi iz gnezdeca».

«Zdaj ne», je delavec zamahnil s sekuro po debeli grči, «popoldne, ko bomo z delom nehali, jo pa dobiš».

«Prepozno, vse prepozno», je potožila ptička in hitela dalje in skala kaj pripravnega za predolgo slamico, ki ji kazni prijazno gnezdece.

Leti in prileti do hiše: pri oknu žena lupi vroč krompir. Ptička poprosi: «Za hip mi nož posodi, da odrežem slamico, ki mi visi iz gnezdeca. Vsak čas mi gostje pridejo».

«Vse to verjamem», je pihala žena v prste in krompir, ki je bil vroč, «vendar sem že brez tebe pozna in pred kosilom ni mogoče; potem pa kar, če si za to».

«Potem bo zame prepozno», je ptička žalostno začivkala pa odletela okrog hiše in preko plota na vrt. Na sredi vrta klop, na klopi deklica se

delo. Drobno veze, tenko gleda, od vezenja pečejo oči, hrbet boli. Na klopi zraven deklice ležijo vseh barv prejice, med prejicami škarjice, majhne in ostre.

Zdaj ptička ni utegnula in ni spraševala in ni prosila, le nizko nad klop se je spustila in je pobrala škarjice, pa jih je nesla do gnezdeca, tam je odstrigla slamico; dolgo, nadležno slamico.

Deklica pa se je razveselila: prtiček je zvila, šivanko vanj skrila, oči si pomela, pa

vstala in stekla z vrta in preko ceste do parka. V parku se je igrala in skakala, s šolskami klepetala.

Medtem je spet ptička priletela, nazaj prinesla škarjice, pa ni več našla deklice. Ni je našla za mizo ne na klopi. Ni je našla pred hišo ne na vrtu. Ni je našla predvčerajšjim niti včeraj; niti danes.

Se vedno jo išče in leta po svetu in nosi njene škarjice. In če jo najde lepega dne in ji vrne škarjice? Le kako bomo potlej spoznali ptičko lastovičko!

Opica in ropar

Nekoč je živel neki kramar. Namesto sluge je imel v prodajalni opico. Bila je tako bistra in pazljiva, da mu je varovala trgovino bolje kakor sluga. Kadar gospodarja ni bilo doma, je puščal opico v trgovini. Opica mu je čuvala blago, da se nihče ni mogel približati prodajalnici in kaj vzeti.

Nekoč se je kramar pred svojimi prijatelji pohvalil. «Imam opico», je rekel, «ki ne pusti nikogar, da bi mi kaj vzela, bolj pazi kakor sluga!». Eden izmed kramarjev prijateljev mu je rekel: «Eh, pojdi no, pri meni ne bo opica ničesar opazila! Kaj želiš, da bi ji ukradel? Če more, naj pazi name!». Tako sta se začela prepirati, Eden je kričal: «Lahko ji ukradem, kar hočeš», drugi pa: «Ne moreš!». Beseda je dala besedo in naposled sta stavila.

Tat je odšel h kramarjevi prodajalnici in se trudil, da bi iz prodajalnice nekaj vzela, toda opica je tako odprla oči, da jih je imela četrero, a ne dvoje, skočila je sem, skočila tja, se vrgla nadenj, ga prasknila in ga ni pustila priti v prodajalnico. Na noben način ji ni mogel ničesar vzeti. Naposled mu je prišla na misel zvijača - hotel je opico uspavati. Postavil se je ob stran in ji začel delati vsakovrstne spake: mahal ji je z rokami in cepetal z nogami. Opica ga je gledala in delala to kar on. Tat ji je začel migati in mežikati z očmi. Tudi opica je začela migati in mežikati

z očmi. Ropar je dolgo časa migal in mežikal z očmi, naposled pa je čisto zamižal in nekaj časa tako stal z zaprtimi očmi, ko da je zaspal. Tudi opica je tako delala, migala in mežikala, naposled pa je zares zaspala. Čez nekaj časa je ropar odprl oči in videl, da je opica zaspala. Tedaj je odšel prav nalahno v trgovino, si vzel, kar je hotel in kolikor je hotel ter odnesel gospodarju kramarju kazat, da opica, njegova zvesta služabnica, ni mogla dovolj dobro paziti.

Tedaj je kramar odšel v prodajalnico, pograbil bič in začel udrihati po opici. Tepe jo je z bičjakom ter pri vsakem udarcu odpiral in zapiral oči, da bi ji dal razumeti, da jo zato tepe, ker je zaspala in dopustila, da so ji bile iz prodajalnice stvari ukradene.

Nato je kramar odšel k tatu in mu rekel: «Hajdi, zdaj zopet ukradi, če moreš!» ta pa je zopet odšel ter s takimi spakami; z mižanjem in uspavanjem skušal in se trudil premotiti opico. Toda ker se je enkrat že opekla na gospodarjevem biču, je, namesto da bi bila mižala, ko je on mižal, še bolj odpirala oči in celo s prsti vlekla veke narazen, da se ne bi zopet dala premotiti in da ne bi zaspala ter da ji ne bi zopet česa ukradli iz prodajalnice in bi zopet dobila batine.

Tat ji tako drugič ni mogel ničesar vzeti iz prodajalnice.

Lena žena

Bila je neka lena žena. Mož jo je prosil za srajco, da bi se preoblekel, a mu je ni dala. «Tako torej, nočeš mi dati srajce, da bi se preoblekel?» ji je rekel mož, «uši me bodo pojedle!» «Oh, kako naj ti jo dam, ko pa nimam srajce niti za tebe niti za sebe, »mu je odgovorila. — «Joj, žena, zakaj nimaš», jo je vprašal mož, «kakor imajo vse druge žene, tako moraš imeti tudi ti!» — Pojdi no, mož, pojdi», mu je odvrnila žena, «zakaj si tak bedak? Joj, kaje pa-imam čas,

da bi tkala platno in ga belila in ti šivala srajce? Saj ne vem kateri dan naj delam. Vsak dan imam delo: v ponedeljek si mesim postno zeljno pogáč, v torek potolek, v sredo bomo vezali za grečo, četrtek je nevrtek, v petek si umivam glavo, v soboto grem na semenj, v nedeljo pa sedim pri vratih. Gospodar, to so dnevi tedna, zdaj pa mi povej, kateri dan naj ti tkem platno, da bi ti naredila srajco, ko pa nimam nobenega prostega dne; če hočeš ali nočeš, boš hodil brez srajce».

Nekoč je živila žaba. Nekoč dne je odšla z doma iz svojega okrolega jezera. In hop, hop — se je podala na sprehod. Hop, hop — in zgrešila je pot domov.

Se huje pa je, da je prišla na mravljinčjo, stezo. Na desetine mravelj ji je zlezlo na hrbet.

«Oj», je zajokala žaba. «Kaj vas ni sram, da grizete blodečega in sesate kri lačnemu?».

Mravlje je res postalo sram. Globoko so se je priklonile in rekle:

«Spoštovana žaba! Izvolite k nam na obisk, najejte se naše hrane, napijte se našega medu».

Žaba je šla, kaj pa je jedla, je že pozabila. Kaj je pri mizi govorila, se ni nič spomnila. Na čem je spala, ni več vedela. Spila je toliko medu,

da se je čisto upijanila.

Zjutraj se je zbudila in prosila eno mravelj:

«Prosim te, zlezi na macesen in poglej, kje je moj dom!».

Mravlja je zlezla na drevo in rekla: «Tam proti zapadu se blešči jezero. Če hočete, vam pokažem bližnjico».

«Oh, pridna si», se je razveselila žaba. «Pojdiva, pojdiva! Za to te dobro pogostim».

«Ne», je odvrnila mravlja, «nočem biti samo pogoščena. Me vse smo vas včeraj nasitile in napojile. Če nas danes vabite, nas povabite vse! Me smo družabna bitja».

Tedaj je žaba povabila k sebi v goste vse mravlje. In je šla hop, hop - kot zelen kamenček, mravlje pa za njo kot tekoči potok.

In vse mravlje, kar jih je

bilo v mravljišču, in vse v drugem, tretjem, v desetem, v tisočem - prav vse mravlje iz gozda so šle k šle k žabi v goste.

Prišli so do jezera in žaba je rekla:

Počakajte trenutek, mravlje, grem naprej, da pripravim gostijo».

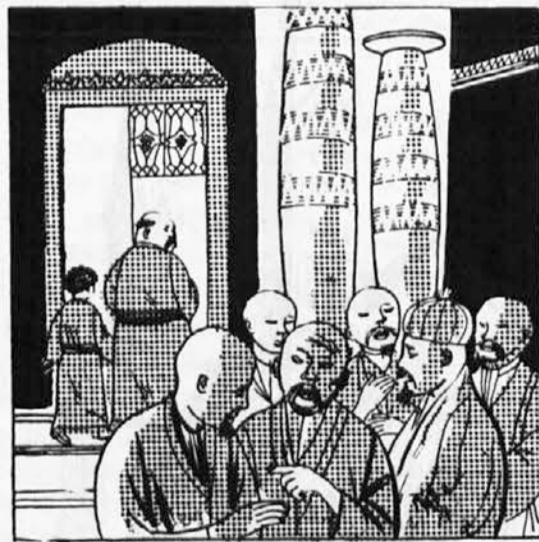
Mravlje so stale dan, stale so dva dni - žabe pa od nikoder.

Sedmi dan se je mravljinčja mati razjezila.

«No», je rekla, «prej bomo umrle od glada, ko dočakale žabjo gostijo».

Močnejše si je zategnile pas in šla domov. Ostale mravlje so si prav tako zategnile svoje pasove in se napotile proti domu.

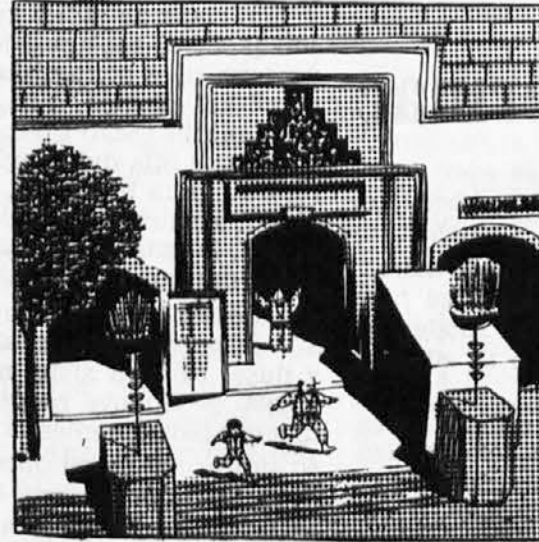
In zato hodijo mravlje od takrat pa prav do danes s tako stisnjenimi trebuhji.

45. Stric je pogumno pristopil k njemu in mu pričel pripovedovati o namenu njegove potovanja tako naglo, da visoki lama sploh ni mogel do besede. Končno je nepotrpežljivo zamahnil z roko. Odprla so se vrata in vstopili so ministri in pisarji. Dalaj-lama ni bil pripravljen takoj izdati dovoljenja za potovanje. Hotel se je še posvetovati z ministri, kaj naj ukrene z vsiljivima tujcema. Stric je godel: «Na vsak način hočeva na Mount Everest, ko sva že tukaj, pa če se ta lama s slokim nosom postavi na glavo». Dvorni služabnik ju je odvedel v neko stransko sobo, kjer sta morala čakati nadaljnjih odločitev.

46. «Slabo kaže», je vzdihnil stric. «Kar popihati jo bova morala od tod. Če bo zvedel Dalaj-lama, kako sva nasedla, naju bodo še zaprli». Matička je radovednost gnala k oknu. Zagledal se je v park. «Presneto pusta in dolgočasna je ta sobica. Prav nič ni podobna prejšnji, je godrnjal stric, Matiček pa je vzdihnil: «Pod oknom je straža!». Stric je ves prestrašen pogledal v park pod oknom. Zagledal je stražnika, ki je hotel vedeti, kaj neki pomeni ropot v sobi. Ko je stražnik odšel dalje, je Matiček prijel strica za roko in zašepetal: «Beživa, stric! Hitro, da ne bo prepozno!».

47. Hitela sta po obokanih hodnikih. Tla so bila pokrita z debelimi preprogami. Na vogalu je dremal služabnik. Stric je bil že mimo, a ko je hotel svigniti za njim še Matiček, je stric nehote zakašljal. Služabnik je odpiral oči. Matiček je naglo skočil k njemu in mu potegnil visoko kapo na obraz. Možak je zakrilil z rokami, toda od presenečenja ni mogel niti zavpiti. Stric in Matiček sta srečno pritekla skozi park na grajski travnik. «Glej, glej», je sopihal stric. «Ali vidiš te čudne živali, ki so podobne govedu, le da so večje. To so tibetanski jaki».

48. «Skočiva na te čudne konjičke», je zaklical Matiček. Stric se ni mogel takoj odločiti. Nato pa je rekel: «Seveda, tako bo najbolje. Prispeti morava do letala. Gotovo so ga že sneli s stolpa». Kmalu sta zaslislala hrup in vpitje. Lame in stražniki so tekali sem in tja. Matiček je priganjal: «Hitiva, stric, da naju ne bodo ujeli! Zajezdiva jaka, tako bo šlo hitreje». Stric je godrnjal: «Saj res, nekoč sem bral, da Tibetanci uporabljajo jake za vožnjo in ježo. Torej naj nje in v diru od tod!».